

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četirstopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri-ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Vabilo na naročbo.

S tekočim mesecem se je začelo novo četrtletje letošnjega tečaja „Slov. Nar.“

„Slov. Narod“ velja:

Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za pol leta 6 gld. 50 kr.
Za četrt leta 3 „ 30 „
Za mesec april 1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za pol leta 8 gld. — kr.
Za četrt leta 4 „ — „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer:

Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr.
Po pošti sprejeman „ „ 3 „ — „

Gosp. naročnike, kateri so list kot naročen prejeli, pa nam naročnine niso še poslali, prosimo da to precej storé.

Administracija „Slov. Naroda“.

Državopravna premišljevanja. *)

„Imperio imperium, regnis regnum.“
V.

Češka opozicija je bila dolgo časa odločilni faktor v našem avstrijskem notranjem razvijanju. To je čutil češki narod sam najbolje, in iz tega opravičenega samočutja izvirala je njegova ponosnost, njegovo višje zahtevanje. Opravičen je bil Čeh kakor po svoji historiji tako po gospodarstve-

*) Ker se ta premišljevanja morebiti v marsičem od programa tega lista razločujejo, zato jemlje pisatelj njih moralično odgovornost na-se. Pis.

nej prevagi in posebno po velikej in obširnej obrazovanosti, za-se večjo pravico terjati nego jo je ubožni februarski patent deželam in kraljestvom ponujal. To čutje ponižanja, naloženega kraljestvom po pičlej samoupravi februarskega patenta, prouzročilo je pred vsem drugim kakor ogersko tako tudi češko opozicijo.

Ali razlika je bila v postopanju obeh narodov različna. Ogri nikdar niso priznali ne oktoberske diplome ne februarskega patenta, tenkovestno se izogibaje vsakega udeležanja „centralističkim dobrot“. Ogri nikdar niso kot politička korporacija prekoračili bregov Litave, trdno in nepremakljivo se držé svojih starih zakonov in svoje svobodne „ogerske konstitucije“.

Drugače pri Čehih. Ne priznavaje ga v načelu ipak so oni dejansko udeležili se od početka centralističnega državnega zbora, in stoprv po grenkih izkušnjah iz njega izstopili.

Eden kakor drugi jih čin se iz tedanjega jih položaja dobro razumeva. Preslabi v upor se čuteč, z mogočno domačo stranko, Nemci, se boreč, slušajoč nasvete drugih, ne spominjaje se še tako živo, kakor Ogri svojega nikdar za eno dobo človeškega življenja (in spomina) pretirane, ustavnega življenja, katero je od cesarja Josipa II. naprej tastran Litave jedva životarilo, vstopili so Čehi v centralni parlament, a temu za nekoliko let pozneje, ko so se osamljene čutili, ker vlada pravega vse občega drž. zbora zbrati nikakor nij mogla, zopet hrbet pokazali.

Ali kako so se posle njih izstopa časi promenili!

„Šlezvik-holštajnska“ vojska zedinila je severno Nemčijo in po praškem miru Avstrijo iz Nemčije razločivši osamila. Nje nasledek je bila „ogerska sprava“, upravnno razdvojenje nenemških narodov, okrepljenje nemštva in magjarsstva, oslabljenje avstrijskega Slovanstva, predanega svojima najmlajšima sovražnikoma. Za to spravo prišla je občna vojna dolžnost, militarizem „à la prussienne“, kateri se s pravo državno svobodo nikjer ne strijua, in kmalu potem še francosko-nemška vojna, katera je sredotočje političkega in vojaškega prvenstva iz francoskega zapada v nemško sredino Evrope premeknola in tako tudi v Avstriji nemškemu življu neizmerno prevago podelila. Vsled tega se je Hohenwartovo, itak na slabih nogah stoječe, ker premalo podpirano ministerstvo, katero je bilo baš zaradi češkega pomirjenja na svet prišlo, razrušilo in ostal je centralizem gospodar.

Vsled teh dogodov v Avstriji in zvonaj nje se dogodivših stopilo je češko vprašanje, katero je stalo preje nad vrati vsakega kabineta kot „mene tekla“ zapisano, skoro z dnevnega reda, ono je postalo sekundarno, vprašanje na sebi šče vselej važno, a vsled svetovnih prememb toliko kakor rešeno; kajti Avstrija ne leži kot otok sredi morja od kontinenta ločena. Češka tudi nij (Shaspeare-ova) „primorska dežela“, nego se bolj, nego jej je prijetno, Nemčije drži, in nasproti temu zunanjemu nemškemu vplivu na Avstrijo nij deloval (in morebiti tako brž še ne bode) enako krepek protivpliv od strani Rusije. Ker tedaj v Avstriji nij niti od zu-

Listek.

O ženah.

(Konec.)

Rimljanski civilizaciji se mora v oziru na stanje žensk pripisovati marsikateri imeniten napredek. Domače-nraven element zakona je bil glavni obstanek rimske vere. Da je monogamija v Evropi prišla do gospodovanja, to je naj več nasledek širjenja rimske oblasti. Kljub izprva niske stopinje Rimljan, bila je morala prav ostra. Nek senator, ki je poljubil svojo ženo vpričo njenih otrok, je bil grajan zaradi „prestopka meje spodobnosti“. Velika sramota je bila za mater, ako je njenega otroka hranila dojenica. Hetero so zaničevali; Rimljan je jemal svojo ženo k svečanostim in pri obedih jej je odločil pri mizi prvo mesto.

Meščanske vojske in cesarstvo pak so pokvarili ostro moralo ljudstva in prikazal se je drugi ekstrem. Popačenje žensk se je moralo res širiti daleč okolo, ker se je Ti-

beriju potrebno zdelo, udom plemenitih rodbin prepovedati, da se nemajo udajati prostituciji. Poleg mnogih izgledov visokih čednostij obranili so se nam tudi taki nebrzdanih strastij, kateri so naj brž prouzrokovali čedalje bolj splošno postajajočo mrzitev do zakona. V ravno tem času so ženske vesele se svobode in česti v taki meri, kakor pozneje nikedar več. Žena je imela na razpolaganje svojo doto in vsako podegovano premoženje. Mož je bil po gostem le opravičen svoje žene, ta zopet večkrat njegov upnik in odrtnik v eni osebi. Tako je bil njen postavni stan neodvisen, njen socialni poštovan. Zakon je bila gola, po civilnem pravu sklenena pogodba, odvisna od nasprotne edinosti in po katere razrušitbi sta imela zakonska pravico, se zopet poročiti. Nasledek tega je bilo res večkrat prepovršno in za lahko jemanje zakonskih dolžnostij. Cicero je zavrgel svojo ženo, ker je hotel nove dote; Kato je prepustil svojo nekemu prijatelju; Sempronij se je odpovedal svoji ženi, ker je šla brezi njegovega

védenja v gledališče in Emilij je naznanil za enako dejanje le vzrok: „Moji črevlji so novi in dobro delani, a nikomur nij znano, kje me tišči.“ Enaka „pravica“ pa je služila tudi ženam in zametavale so večkrat svoje možé. Seneka meni: več imenitnih dam ne šteje več svojih let po številu konzulov, ampak možev. Nekatera žena je bila prišla že do desetega, druge so pa še dalje, najdalje vendar gotovo ena, katera je po zaneslivem naznanilu, bila prišla do triindvajsetega moža, ki je pa zopet od svoje strani v nji pozdravil enoindvajseto suprugo.

Taki so bili sicer nenavadni slučaji, a preveč na široko omenjena postava o zakona ločitvi je oslabila prisrčnost družinskega življenja: to je faktum. In vendar se nijso nahajali izgledi vzvišene zakonske zvestosti nikoli tako po gostem, kakor v tistem času, kar poskuša Lecky razlagati duhovitim mnenjem: da so moralični nagibi v starodavnosti veliko bolj pripravi bili k čednosti razvitku, nego pak k zateranju pregrehe. Naj se nam dovoli navesti le en izgled. Pata so ob-

naj krepke zaslonbe niti od znotraj dovolj krepke federativne edinosti in celokupnosti, zato je morala Češka in z njo vsa federativna stranka propadati in to propadanje bode, ako se te razmere v kratkem ne zboljšajo, uprav akutno postalo. Lekov temu iskati je najimenitnejša zadača našemu federativnemu časopistvu; a pravo spoznanje čisto nove sedanje situacije, to je pred vsem drugim potrebna prava diagnoza. J. P.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 2. aprila.

Poljski delegati so že na Dunaji, da se udeležijo pri sejah delegacije. Doslednost nikoli ni bila poljska lastnost; oportuniteta jih je še vselej vodila njim samim in vsej federalistični opoziciji na škodo. Po izstopu iz državnega zbora je moral vsak misliti, da tudi k delegacijam ne pridejo poljski poslanci, tem manj, ker s 7. aprilom izgube svoje mandate kot državni poslanci. Lehko se jim tedaj pripeti, da jih delegacija ta dan sama iz seje izključuje. Kdor ni državni poslanec, tudi ne more biti delegatom. Pa to naše vrle Poljake malo briga, gugajo se malo sem, malo tje in bodo zopet med dvema stoloma obsedeli, kakor že tolikokrat.

Enaka osoda **dalmatinskim** koristolovnim državnim poslaneom preti. Po viharji, katerega je njihovo postopanje prouzročilo po vsej Dalmaciji, so se Danilo in tovariši skušali umivati pred svojim narodom. Razglašali so pismo v uradnem dalmatinskem listu, ker so jim prostori „Narodnega lista“, kakor se spodobijo, zaprti. Hote se opravičevati, da so se ustavovercem samo z ozirom na materijalne dalmatinske koristi udali, da pa v srcu so še istega mnenja, katerega so bili nekdaj. Tudi upajo, da sčasoma postane v državnem zboru slovanska večina. S to izjavo oficijozni listi niso zadovoljni in utegne se zgoditi, da Dalmacija kljub izdajstvu svojih državnih poslancev ničesar ne bode dobila.

V **državnem zboru** je bila sprejeta postava, kako se naj ravna z vagabundi, ki nečejo delati. — Ministerstvo predloži postavo zaradi železnice od Knittelfeld-a črez Wolfsberg, Spodnji Dražberg, Konjice do štajersko-hrvaške meje. Načrt postave se bode posebnemu oddelku v pretres izročil. — Ustavni odbor se je zedinil o postavi, po kateri se ministerstvu dovoli, da sme začasno porotne sodnije ustaviti. Po 1. §.

sodili, da se mora sam umoriti in njegova supruga Arija je hotela z njim umreti. Na vprašanje njenega zeta: če želi da bi tudi njena hči kedaj umrla z njim, je odgovorila: „Ako bo tako dolgo in složno s taboj živela, kakor jaz s Patom, da!“ Pazili so zdaj njeni ljudje na njo z veliko skrbljivostjo, a zatekla se je s čelom v steno in se zgruzila. „Povedala sem vam,“ dejala je, „ko se je zopet zavedela, da bom našla pot do smrti, bolj težavno, če mi odrečete lagljejo.“ Pustili so jej prosto voljo in ko je njen soprug premišljal, bi se li vsmrtil ali ne, zadržal je naj prej sebi bodalo v prsi ter ga podala potem okrvavljenega možu, rekoč: „Pat, ne boli!“ —

Zadnja leta cesarstva so mnoge postave skušale zabraniti pregreho, prešestnike so celo žive sežigali. Hadrijan je prepovedal skupno kopanje moških in žensk. A vpeljevanje krščanstva, prestava dvora v Carigrad in ubožanje vsled ljudskega preseljevanja je prenaradilo kmalu tudi te okolnosti. Vendar že prej se je bil izčistil občutek ljudij, kar se tiče te stvari, njihova čustva postala so

se sme delovanje porotnih sodnij ustaviti glede vseh kaznivih činov, o katerih imajo soditi ali samo nekotnih izmed njih. To se sme zgoditi najdalje za dobo enega leta in za odločen okrog, ako so se pripetili taki dogodjaji, po katerih se kaže potreba, da se ohranjuje nepristransko in neodvisno sodstvo.

Na **Češkem** vlada ni za las ne odstopi od svoje strogosti. Večina okrajnih zastopov je brez načelnikov, ker izvoljeni ne dobodo potrjenja. Knezi Schwarzenberg, Lobkovic in drugi, ki so bili v raznih okrajih enoglasno izvoljeni, so od vlade odbiti. Da pa tudi dr. Bělsky kot praški župan ne bode dobil cesarskega potrjenja, tega celo pesimisti niso pričakovali. Ali res vlada upa, da bode s svojim posilstvom si le enega čeških oponentov pridobila?

Vnanje države.

Srbska vlada neče plačati Turkom letnega davka, dokler ne izpolnijo pravičnega zahtevanja Srbije zaradi poravnanja srbsko-turške meje. Turška vlada potrebuje vedno denarja, zato je srbski že poslala opomin, da plača omenjeni davek, pa do sedaj brezi uspeha. Srbija ne bode plačala preje, dokler Turki ne puste Malega Zvornika in Sokara. Pogajanje zaradi tega že dolgo traja, a Turki so se obotavljali, misle, da bo stvar lepo zapala, sedaj jih je pa srbska vlada enkrat energično opomnila na to. — Knez Milan potuje sedaj po deželi, kjer ga povsodi slovesno sprejemajo. Obhodil bode ves zahodni del kneževine, ter obiskal tudi velike in važne rudnike v Krapanji. Spomladi bodo tudi letos v Kragujevcu in okolici velike vojaške vaje. Vsa stalna armada z narodno brambo bode združena taborila ondi, da pokaže svoje vojaške zmožnosti. Udeleževal se bode vaj tudi knez Milan, prišlo bode pa tudi mnogo tujih oficirjev, da si ogledajo srbske vojaške naprave.

Belgradski „Vidovdan“ **Srbe** pozivlje k politični edinosti tudi če so različne vere. Muhamedanski kakor tudi katoliški Srbi naj s pravoslavnimi vred stvarjajo veliko srbsko državo. „Slobodu za Srbe dat če samo velika in slobodna Srbija, i za to svi Srbi treba da ovu Srbiju stvore zajedničkim sredstvima i obćim bratskim radom (delom).“

Francoska vlada je narodnej skupščini predložila načrt postave, po kateri nobeden ud rodovine Bonapartov ne bode smel na Francoskem bivati brez vladnega dovoljenja. Brez dvombe bodo monarhisti, katerih še mnogo sedi v narodnej skupščini, na vso moč ugovarjali proti tej postavi. Že v zadnji seji, ko se je obravnavala peticija princa Napoleona, so hoteli izreči vladi ne-

nežniša, žlahtnejša, — zasluga pri tem razvitku pa gre rimljanski in orientalski filozofiji.

Krščanstvo je zastopalo zopet novo stran, ker je proglašalo čistost kot naj imenitnišo vseh čednostij. V cerkvenem kazenskem zakoniku kakor v državnem je največ ukazov proti pregrehi nečistosti. Tudi strast za askezo je zvišala imenitnost te točke. Deviška mati božja in čiste mučenice so napolnovale čarom fantazijo ljudij, kar izpričavajo mnoge ljudske pravljice. Sestra sv. Gregorija iz Nysse je imela na prsih raka, a nij se hotela zaupati zdravniku, — za svojo čistost je ozdravela. Krščanski svetniki niso nosili pasov zavoljo lepšega, kakor Greki in Rimljani, temuč pasove čistosti, koji so morili strastne občutke. Mnogo legend pripoveduje o trudu svetnikov, hotečih iztrgati priležnice pregrehi iz naročja; teh se je celo toliko prišlo med svetnice, da je mogel pisati Bussy o njih posebno delo „Les Courtisanes saintes.“ A ne le prva doba krščanstva je imela takih „svetnic“, temuč tudi srednji vek, kakor n. pr. Marjeta iz Kortone, Klara iz Rimini itd.

zaupnico, pa ostali so v znatni manjšini. Očitati so Thiersu vse stare in nove grehe, a pozabili pri tem so popolnem na svojega mojstra, ki je po krvavem prevratu 2. decembra poslal na tisoče Francozov v Kajeno in Lambeso, kjer so revno poginili. Monarhisti francoski bodo pa le malo časa še razgrajali, ker sedanja narodna skupščina se kmalu razide, v novo pa jih ne bode prišlo mnogo več. — V ponedeljek je skupščina začela obravnavati načrt organizacije za mesto Lyon. Posvetovanje se še nadaljuje.

Na **Španjskem** še vedno traja boj z upornimi Karlisti, ki se potikajo posebno v hribovitih severnih krajih Španjske, kjer je bil tudi v letih 1833—40 njihov bojni terén. Po najnovejših naznanilih imajo tudi kanone. Vzeli so baje trdnjavo Berge v Biskaji blizu francoske meje. 23. pr. m. jih je bil vladni polkovnik Perga pri San Hipolitu zopet dobro stebel. Vladna „Gaceta“ v Madridu od 26. pr. m. prinaša oklic vlade do španjskega naroda, ki kliče narod v orožje zoper Karliste. Oklic ta je bil navdušeno sprejet, začela se je že občna vojska zoper nje. Roparsko vojskovanje Karlistov obsojajo vsi listi cellega sveta, razen nekaterih, ki na noben način ne morejo privoščiti narodu svobode. — Namesto Contrerasa je Valerde imenovan generalkapiten v Barceloni.

V **Švici** so katoliški duhovni sklenili pri shodu v Courrendlinu, da se ne udajo vladi. Predlog, da se vzame protest zoper vladne naredbe nazaj, je ostal v manjšini. Zvezni svet v Bernu je zaradi tega sklenil, vpeljati civilen zakon v okrajni Sura. Katoliška občina v St. Gallen je sklenila na predlog ondotnega šolskega sveta s 582 glasovi proti 117, da se nezmotljivost papeževa ne bode učila pri kršanskem nauku v ondotnej šoli.

Dopisi.

Iz Idrije 30. marca. [Izv. dopis.]

Naše mesto je zavoljo svojega živega srebra že od nekdaj slavno in je še vedno, kajti nahajajo se še zmirom boljši in bogatejši zakladi sreberne rude pod njim skriti, da si ravno nij skoro sešteti koliko je od tistega časa, ko se je rudnik iznašel (leta 1490), že sreberne rude skozi jaške na dan prišlo, in potem v žgalnico, kder se živo srebro iz kamenov izteče. Blagoslov božji je vedno večji in lepši. Kakor se ruda v enem kraju malo poizgubi in pobere, prikaže se v drugem bogatejše nego tam.

Žalibog pa, da se delavci v tem c. kr. rudniku samo pritoževati morajo, zastran slabih preslabih plač v tej veliki draginji. Imenik rudarjev za stalno službo obstoji iz pet oddelkov. Največji oddelk je oni kopačev. Kopač služi vsakih 8 ur, to je na dan 36.75 kr. Drugi oddelk „gonilec“ (förderer) služi 31.5 kr. Tretji, pahač 26.25 kr. (handstösser). Četrty, nadsnažnik 21 kr., (obersäuberer) in peti oddelk „snažnik“ (säuberer) služi 15.75 kr. na dan, to je osem ur. Za zboljšanje imamo 10% draginjske doklade, katere so nam milostljivi gospodje spoznali. Ali so nam skozi 10% kaj pomagali, nikakor ne, kajti saj ne služimo vsak dan 1 gl., da bi imeli na mes. 3 gl. za draginjo zboljšano. Kopači, gonilci in pahači delajo na vdinj (geding) tako, da pridejo skoraj vsak mesec kakšne 1, 2, 3, 5 do 6 gold. višje kakor imajo sploh zaslužek spoznan. Velikokrat pa še slabši nego na svoj spoznani zaslužek. Najmanjši oddelk, snažniki imajo zmiraj enak zaslužek 15.75 kr. na dan. To se vendar naši gg. uradniki na nikakoršni način nečejo domisliti, da za rudarje je to plačillec vresnici premalo. — A

za sebe si poskrbijo popolnem in še čez! V 4 letih sem so dvakrat na višjo službo pre- skočili. Pa samo kar spada k uradnikom pri rudniku. Ubogi delavci so proti njim nič v sedanjih časih, kajti pri nas v Idriji nosijo zvonec le rudarski uradniki. Kdo bo to nam delavcem zboljšal? Mi rudarji imamo ravno tisto plačo, kakor pred 6 leti, razen ubozih 10% draginjske doklade. Oh res, to imamo predobro gospode, ki tako skrbijo za blagor našega telesa! Gospode imamo, ki nam ne privoščijo še tega, da si skoraj še za živeti nemamo. Ko bi nam ženske ne pomagale in služile pri klepljanji špije, res da bi se ne mogli na pošten način preživeti. V ces. kraljevi topilnici imajo delavci nekaj boljši plačo. Pa zakaj? Zato ker skoraj pri novih pečeh človek prestati ne more, začne mu gnjiti po ustih od samega smrada. Sicer si privrediti nič ne moremo. Živali sploh, teleta, janjci itd. skoraj kar je na Spodnji Idriji, pridejo zgolj mrtve na svet. Včasih še krava proč pride od same slabe paše, ker leži tisti prah na travnikih od žgalnice. Lansko leto je prišlo okolo 90 telet mrtvih na svet, veliko kozličkov, jančkov itd. v spodnji Idriji, pod Galicami, in sploh za vodo Idrijco. Ne morejo si ubogi kmetje okolo prav nič opomoči, ker na noben način ne priredijo nobene živali. Kar pride na svet, je, ali mrtvo, ali pa skoraj tako, da še živali podobno nij. Dobro bi bilo, da bi se skupaj z brali kmetje, katerim se škoda godi pri živalih in si svojega zagovornika najeli, da bi to strašansko krivico, katera se njim godi, vsaj enkrat rešili in zadobili svoje pravice, da bi bila vsakemu odškodnina povrnena. Pri tolikem dobičku je že kaj mogoče storiti, ki ga rudnik ima na leto (letos več ko pol milijona gld.). Koliko bi se srebra veliko več dobilo, ako bi bile peči prave, kakor so prej bile stare. Frančiškavce in smradu bi toliko ne bilo, škodovalo bi manj. Tako pa pri teh novih pečeh gre zdravju škodljivo srebro v zrak in v vodo na Tolminsko. Ko bi jaz imel toliko denarja, za kolikor je živega srebra na vodi Idrijci proti Tolminu, bi imel toliko, da bi bil preskrbljen, kakor kakšen koli grof za celo življenje.

Lansko leto smo sežgali čez 10.500 centov živega srebra. Pomislite dobiček našega rudnika, če cent srebra stane 220 gld., in kakor zdaj gre, zmirom na dražje. Tako bogati zakladi so pod našimi idrijskimi hribi skriti. Pri tolikem dobičku, ki ga daje naš rudnik na leto, je hotel naš rudarski svetnik nam še žitnice vzeti, ki jih je bila premilostljiva gospa in cesarica Marija Terezija nam podelila in podpisati blagovolila, da bi mi rudarji bili preskrbljeni še v tako velikih draginjah in lakotah. Ali hvala bogu bodi, nij se mu posrečilo zaželeno doseči. Kadar si bode še kaj tacega izmislil, hočemo drugače naše reči nadzorovati in svoje pravice na beli dan spraviti. Pretečena dva meseca smo dobili tako slabo žito, da je bilo od rži več ljudi zbolelo na žifri. Tu imamo može, ki skrbijo za — svoj žep, a ne za nas uboge delavce.

Iz Budim-Pešte 30. mar. [Izv. dop.] Vprašanje o ogerski banki, katero se že več kot pol leta med nami in Dunajem razvija in zopet zavija, razpleta in zopet pleta, je sedaj rešeno, in vendar nij rešeno. Rešeno je zato, ker je dunajski „bankverein“ se vendar sklonil, z glavnico 25 milijonov

goldinarjev pri nas utemeljiti „eskomptno in trgovinsko banko“, — nerešeno pa zato, ker z eskomptno in trgovinsko banko ne dobimo take banke, kakoršne si želimo. Mi si pa želimo tako banko, kakoršna je dunajska „national-bank.“ V kratko rečeno, mi si želimo banko, ki bi imela vsaj kakih 60 milj. kovanega denarja, ter na temelji tega mogla za kakih 200 milijonov gold. ogerskih bankovcev izdati. S pomočjo take banke bi si mogel naš finan-minister lahko iz svojih vsakdanjih denarnih zadreg pomagati. Kdo nam pa da denes 60 milijonov kovanega denarja? — Nikdo! Blagajniške nakaznice „eskomptne in kupčijske banke“ bodo sicer tudi denarni surogat, pa ker bodo obresti nesle, in samo na večje svote glasile, ne bodo to, kar je bankovec dunajske „national-banke.“ Naš finan-minister si ne bode mogel z njimi prav nič pomagati. — Tisza je interpeloval v našem drž. zboru o banknem vprašanji ministra Kerkapolyja, ter v svoji interpelaciji posebno to naglasil, da nikdo drugi osnovanju ogerske narodne banke tolike zapreke ne dela, nego ravno naš zaveznik t. j. ustavoverna stranka v Avstriji, ki še zmirom na centralizacije habsburške monarhije tišči in misli. Nobeden drugi, kakor ravno avstrijski finančni minister Depretis je na dunajski „bankverein“ pritiskal, da naj nas denarno ne podpira. To v tako osornej obliki izraženo neprijateljstvo avstr. finančnega ministra je označil Tisza na ravnost kot narodno gospodarstveni „casus belli“, ter nasvetoval, naj oger. finan-minister ne odprema več našo tangento v skupno drž. blagajno, ter da se naj meja proti Avstriji zopet colno „zašranga“, kakor je do leta 1849. zašrangana bila. Deak si je sicer prizadeval pomirljivim govorom vtis Tiszove interpelacije kalmirati, pa tega svojega namena nij dosegel, kajti vtis Tiszovih besedi je premogočno deloval. V njegovej interpelaciji je izražen cel program levice našega drž. zbora, in ta program bo odjekal po celem naši deželi. Vse nekamo na to kaže, da jurimo naglo v strugo stroge personalne unije.

Zadnji četrtek ste naša in hrvatska re- gnikolarna deputacija skupno sednico imeli.

Domače stvari.

— („Jamska Ivanka.“) V torek je dramatično društvo zopet predstavljalo M. Vilharjevo spevoigro „Jamsko Ivanko.“ Petje je bilo prav dobro in so gg. pevci in pekinje, gospodična Rossa, gospa Odijeva, gg. Noli, Meden in Kocelj — ravno tako pevski kor svoje pevske naloge vse hvalevredno prednašali. Pri dialogih pa so igralci izvzemši g. Kocelja, preveč samo recitali in se preveč zanašali na suflerja. Tekst „Jamske Ivanke“ je jako primitiven in bi dobro bilo skušati ga popraviti, kadar se bode igra zopet predstavljala.

— (Nova slovenska knjiga) povest „Tatenbah“ od Jurčiča se dobiva v Ljubljani tudi pri knjigotržci Lercher-ji po 50 krajcarjev.

— (Za „Narodno Šolo“) so darovali: Gg. dr. Costa iz Ljubljane kot ustanovnik 20 gld., in Ferdo Vigele iz Zilske Bistrice 10 gld. 50 kr.; pristopile so: Šola v Križeh pri Trziču (1 gld. 30 kr.), šola v Mošnjah (1 gld.), šola v Šentvidu nad Ljubljano (1 gld.), vpisala sta se tudi gg. Jože Kavšek iz Vi-

nice in Petrič Matija iz Planine. Pristopivši pravi udje: Učitelji in šole naj pošljejo po svoje šolsko blago h gosp. Praprotniku pri Virantu na št. Jakopskem trgu; vhod od vrtni strani. „Narodna Šola“ pošilja sicer šolsko blago le pravim udom, a gospodje, ki pristopajo kot ustanovniki ali sploh vsi, kateri nam darove pošiljajo, naj blagovolé naznaniti, kateri šoli hoté nakloniti kako darilo, sicer se tak denar obrača sploh za društvene namene. — Ako je pa sploh učitelju skrb, da naklone sebi ali svoji šoli kakšen dar, se bode že toliko potrudil, da skoledva 1 gld.; ne bo njegova škoda, ako ga sploh ime „Narodna Šola“ ne straši.

M. Močnik, tajnik in blagajnik. — (Koze.) V ljubljansko bolnišnico je v preteklem mesecu bilo 9 na kozah bolnih sprejetih. Med temi je ena ženska umrla. Bolezen po mestu dosedaj še nij epidemična, vendar še zmiraj posamezni na kozah zbole.

— (Gorenjski led.) Zadnjo nedeljo je bil nek agent iz Pešte v Ljubljani, ki je novo pogodbo sklenil za prevoz 600.000 centov gorenjskega ledu v Pešto.

— (Na Koroškem), kjer cela dežela šole in učitelje vzdržuje, imajo sledeče število šol: 2 meščanski šoli, 65 večrazrednih nar. šol in 236 enorazr. Na teh deluje: 60 nadučiteljev, 2 nadučiteljici, 257 učiteljev, 17 učiteljic, 37 podučiteljev, 1 podučiteljica. Koroško, ki je za tretjino manjša od Kranjskega, ima torej mnogo boljše narodno šolstvo od poslednje dežele. —

— (V ormuškem okraji) snujejo učitelji učiteljsko društvo. Samo v zadregi so s predsednikom. Učitelj, ki je v središču tega okraja in za to mesto zarad več prednosti sposoben, je žalibog tak nemškutar, da mu učitelji nečejo zaupati. Ko so učitelji pri posvetovalnem shodu zahtevali slovenskih pravil, odgovoril je on na neko vprašanje, da nij niti slovenski, niti nemški učitelj, ampak „slovensko-nemški“ učitelj. — Čuden mož! — „Slov. učitelj“.

— (Iz Ptujja) se „Slov. uč.“ piše: Naša kmetijska podružnica je v svojem zadnjem zboru sklenila, enega učitelja iz ptujskega okraja poslati na letošnjo razstavo v Beč na stroške podružnice. Prošnje za tako denarno podporo naj se pošiljajo okrajnemu šolskemu svetu v Ptuj. Veselo novost! Da bi tudi druge podružnice in druge korporacije zedinili se v takih in enakih sklepih!

— (Iz Vranjskega) se nam piše: Vranjčani smo nekaj časa glede c. k. uradov v takih slabih rokah, da se Bogu usmili. Ne dosti, da je c. k. sodnija sploh slabo sestavljena, so nam zdaj še c. k. pristava od- vzeli in ga na Laško za nadomestnika poslali; za koliko časa, še sam ne ve. Vranjsko je prvi sodnijski kraj ob kranjski meji, in morda ima samo zato tako slabo sestavljen urad, ker je slovenski kraj. Ena tožba zarad žaljenja časti je bila že lansko leto uložena, a še denes nij sluha ne duha od obravnave, — in to samo zato, ker je zatožena uradnikova hči in jej je ljubček neki pisar; se ve da, ko bi bilo za Slovence obsoditi, bi že davno mogel v ječi sedeti, morda hočejo to reč zastarati.

— (Fužine Store) med Celjem in sv. Jurjem so prodane za 600.000 gold. fužinskemu društvu v Hohenwang-u na gornjem Štajerskem. V Storah delajo besemersko jeklo.

— (Č. g. France Brelih,) duhoven, imenovan je za profesorja veronauka na državni realki v Mariboru.

— (Iz Gorice) se nam piše 1. aprila: G. Medecoti profesor na novomeški gimnaziji, je po dolgem bolehanju 24 let star tukaj umrl.

— (Iz Gorice.) Na tukajšnjem izobraževališči podelile so se stipendije sledeče: V I. letu slov. dobili so: 1 po 100, 4 po 50 gld.; v I. italij. vsi po 100; v II. slov. 5 po 150, 2 po 100; v II. ital. 3 po 50, 2 po 100; v III. slov. 2 po 100 in v III. italij. 1 po 200, 1 po 100.

— (K poštneemu uradovanju po Slovenskem.) Iz Ljutomera nam piše g. L. sledeče: „Središče“ je trg in železniška postaja, oddaljena 3 ure od Ljutomera. V ta kraj poslal sem lani pismo z razločnim slovenskim napisom. Tukajšnji ekspeditor, star nemškutar, ki nagaja vsem Slovencem, pa tega pisma nij hotel sprejeti, češ, da moram dostaviti — pošto, prav za prav nemški Polstrau. Ko se pa tega branim in še pritožno knjigo uporabljam, odromalo je pismo tudi s slovenskim napisom na odločeni kraj. Letos pripetile so se mi druge nagajivosti od našega g. ekspeditorja. Radgona je mesto, oddaljeno 4 ure od Ljutomera, ki je s tem v direktni poštni zvezi. Pri nas torej vsak ve, kaj in kje je Radgona, samo ljutomerski ali pa radgonski ekspeditor tega nečeta vedeti — menda iz same hudobe ne, kar spričujeta sledeča slučaj: 1.) Pred nekim časom pošljem g. G. pismo v R. s slov. napisom. Pismo to je pa šlo v Radegund blizu Gradca in od tod še le v Ljutomer. 2.) Pred 8 dnevi pošljem časnik g. G. v R. s slov. napisom. Časnik roma toda skozi 8 dni po daljnem svetu, bil je v Gorici, na Laškem in bog ve kje še in potem dojde nazaj v Ljutomer, kjer ga ekspeditor tukajšnjemu g. G. izročiti hoče. Ali se ne pravi to, ljudi za norca imeti in to samo zavoljo sovraštva do slovenskega jezika.

Razne vesti.

* (Gospodične varujte se!) V Petrogradu je nekaj mladih in veselih fantov sklenilo, sedemnajstletno lepo deklico odpeljati in so zato porabili priliko, ko je deva ravno s svojim bratom se sprehajala. Nič hudega sluteča, hodi krasotica na roko svojega brata se naslanja, ko se na enkrat elegantna kočija pred njima ustavi, lep mladenič iz nje stopi, in naglo ko blisk deklico objame in jo v kočijo stisne in prej ko je dekličinemu bratu mogoče vse to razumeti in deklico braniti, se kočija kakor v viharji odpelje. Tresoč se in nezmožna pregovoriti le besedico, da se deklica odpelja, dokler se naposled voz pred kolodvorom Carskoje-Selo ustavi in mladi možje jako galantno gospici iz voza pomo-rejo ter je v sobo nalašč zato pripravljeno peljejo. Tu jo nagovori oni, ki jo je uplenil, tako-le: „Gospodična, odpustite način kakoršnega smo si dovoljili, Vas tu sem pripeljati, ali mi izpolnujemo pravila našega kluba, ki nam predpisujejo, le na ta, če tudi sredoveki vendar le viteški način, si svoje neveste do-

bivati. Hočete me torej z Vašo roko osrečiti, potem Vam od sedaj naprej celo svoje življenje darujem. Deklica, vsa iznenadena, ne ve kaj početi; Ko pa svojega ženina v sladki nadi natančneje ogleda, dozdeva se ji nič manje kakor to, da bi ji ta celo življenje stregel. Torej se nič dalje ne pomišlja, nego reče kratko in odločno, da ne čuti najmanjšega nagnjenja do njega. To izjavo mične krasotice obžaluje vrli vitez, se spoštljivo od nje poslovi in jo da takoj v svoji kočiji k njenim nazaj peljati. Ta zanimiva zgodba se je hitro po celem mestu razglasila, in le malo deklic utegne biti, ki bi strahu da bi jih kdo oddeljal, ne sprehajale se več zunaj mesta.

Narodno-gospodarske stvari.

— O vinotrštvu piše „W. L.“ 1. aprila: Sedanje visoke cene se drže in je kupčija prav živahna; na Dolenje-avstrijskem, Ogerskem, Štajerskem, Tirolskem, povsod enako, in celo dunajska razstava mora v oddaljenih provincijah povodom biti za povsodi visoke terjatve! Kvaliteta 1872. leta ne ugaja povsodi visokim cenam in nij taka kakoršna se je sploh pričakovala. Posebno lahkejša ogerska bela vina se radi spridevajo in treba pozornega ravnanja zlasti večkratnega pretakanja. Visoke cene 1868. in 1869. vina med 30 in 40 gl. primorale so kupčijo iskati si druge vire, in tako je prišlo do tega, da se italijanska in južno-francoska bela in rdeča vina uvažajo, katera so vsled obilne kvalitete klubu mitnini in voznini po niski ceni. Iz patriotičnega stališča moramo to vsakako obžalovati. Upamo da nas bode mesec majnik, ako bode vse srečno odevelo, oprostil konjunktura, katera bi dalje trajajoča za avstrijsko vinsko produkcijo lahko škodljive nasledke imela. Tudi naše težko pridobljeno izvažanje rudečih vin na Nemško se bode jako pomanjšalo, ako dozdandje visoke cene pri nedostatni kvaliteti še dolgo ostanejo.

Za nagrobni spominek V. Mandelca so dalje darovali:

G. Seb. Roš, inženier v Vrbovskem	1 gl. — kr.
Fr. Dermota,	2 „ — „
Fr. Tomšič, inženier	1 „ — „
Miroslav pl. Treuenstein	5 „ — „
Josip Noli	2 „ — „
Maks Pleteršnik	2 „ — „
Hugo Turk	2 „ — „
Tine Vidic	2 „ — „
K. Ahčin	1 „ — „
Fr. Drenik	1 „ — „
A. Vrhunec	1 „ — „
Jos. Oblak	1 „ — „
Jak	1 „ — „
	22 gl. — kr.

Prenesek iz 62. štev. „Sl. Nar.“ 40 „ 50 „

Skupaj . 62 gl. 50 kr.

Pri tej priložnosti še enkrat objavimo, da bode „dramatično društvo“ stavilo dostojni spominek na Mandelčevem grobu, da tedaj nabrane novce oddamo blagajniku „dram. društva“, g. Žagarju.

Administracija „Slov. Naroda“.

Zahvala.

„Narodna Šola“ poslala je naši šoli šolskega blaga v vrednosti 30 gld. Za to obilno obdarovanje se podpisani slavnemu društvu ter tukajšnjim podpornikom „Narodne Šole“ priskrbeno zahvaljuje. V Ljutomeru, 1. aprila 1873.

Lapajne.

Tržne cene

v Ljubljani 2. aprila t. l.

Pšenica 6 gl. 50 kr.; — rež 4 gl. 20 kr.; — ječmen 3 gld. 20 kr.; — oves 2 gl. — kr.; — ajda 3 gl. 40 kr.; — prosó 3 gl. 10 kr.; — kornuza 3 gld. 40 kr.; — krompir 1 gl. 90 kr.; — fižol 5 gl. — kr.; — masla funt — gl. 58 kr.; — mast — gl. 40 kr.; — špeh frišen — gl. 30 kr.; — špeh poven — gl. 42 kr.; — jajce po 1³/₇ kr.; — mleka bokal 10 kr.; — govedine funt 26 kr.; — teletine funt 28 kr.; — svinjsko meso, funt 30 kr.; — sena cent 1 gl. 25 kr.; — slame cent — gl. 95 kr.; — drva trda 6 gld. 20 kr.; — mehka 4 gld. 70 kr.

Dunajska borsa 2. aprila.

(Izvirno poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	70 gld. 20 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	72 „ 90 „
1860 drž. posojilo	103 „ 80 „
Akcije narodne banke	950 „ — „
Kreditne akcije	334 „ 50 „
London	108 „ 80 „
Napol.	8 „ 73 ¹ / ₂ „
C. k. cekini	— „ — „
Srebro	107 „ 70 „

Razpis

učiteljske službe.

S to službo je letna plača 400 gld. in 60 gld. osobne priklade poleg prostega stanovanja zvezana.

Prošnje naj se najdalje do 6. aprila 1873 pri krajnemu šolskem svetu v **Št. Petru v Medvedovem dolu** vložijo.

Okrajni šolski svet v Šmarji pri Jelšanah (101) dne 15. marca 1873.

Naznanilo.

Vse specerijsko blago v štacuni gospod

Franc Schantel-na

se bo od ponedeljka 31. t. m. do 6. aprila po nizki ceni

razprodajalo.

Ljubljana 29. marca 1873.

(98—3)

Hugo Turk.

Velika gostilnica

z vrtom in hlevi vred, v **Vačah** ob tržaški državni cesti blizu Ljubljane ležeča, se daje na dobo 3 ali 6 let v najem.

Pojasnila daje „**Annoncen-Bureau**“ v Ljubljani, na glavnem trgu 313. (99—2)

Turnske ure

(46—16)

najbolje konstruirane in jako dober kup, s 3letno garancijo in plačili v obrokih se vedno dobivajo pri izdelovalcu

Janez M. Pogatschnigg

Podnart-Kropa na Gorenjskem.

Tuji.

1. aprila.

Pri **Elefantu**: Madaje iz Stražiš. — Pogorelec iz Spleta. — Mad. Marehandes iz Trsta. Süssheim iz Postojne. — Moosbrugger iz Milana. — Sibert z gospo iz Kaslja. — Sibert iz Norimberga. — Šotola iz Dunaja. — Golob od St. Jurja. — Valenčič iz Il. Bistrice. — Tavčar iz Vač. — Danzer iz Češkega.

Pri **Maliči**: Hora iz Dunaja. — Kuntera iz Zagreba. — Popper iz Prage. — gospa Sigmund iz Brežic. — Čuček iz Corice. — Wenzovski iz Idrije. — Strasper iz Dunaja.

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Ivan Semen.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Killisch**, Berlin, Louisenstrasse 45. (255—34)

Pričuječe ima črez tisoč bolnikov v ozdravljenji.